

Тазкия 180-дарс. Манманликнинг зарарлари ва унинг давоси



19:00 / 10.04.2022 4492

1. Манманлик гуноҳларни унутишга ва тавбани кечиктиришга олиб боради.
2. Манманлик тоатларни озайтиришга ва уларда нуқсонга йўл қўйишга олиб боради.
3. Манман кишининг ҳаракатлари беҳудадир.
4. Манманлик ғурурга ва одамлардан ўзини юқори тутишга олиб боради ва уларнинг ёмон кўришларига сабаб бўлади.
5. Манманлик қилувчи ўзини ўзи ҳалок қилади.

Манманликнинг офатларидан бири кибрга олиб боришидир. Кибрдан эса кўплаб офатлар туғилиши сир эмас. Агар манманлик ва кибр жам бўлиб қолса, иккиси барча фазилатларни йўққа чиқаради ва ҳамма разолатларни жалб қилади. Ким мазкур икки нарсага эга бўлса, насиҳатга қулоқ осмайди ва тарбияни қабул қилмайди.

Банда яхши билиши лозимки, уни ҳам, ундаги хислатлар, фазллар ва амалларни ҳам Аллоҳ таолонинг Ўзи халқ қилган. Бас, шундай бўлганидан кейин, олимнинг ўз илми ила, омилнинг ўз амали ила, бойнинг ўз бойлиги ила, кучлининг ўзидаги қувват ила, чиройлининг ўз чиройи ила манманлик қилишининг маъноси қолмайди. Чунки ўша нарсаларнинг барчаси Аллоҳ таолонинг фазлидандир.

Агар биров «Амални ўз қудратим билан қилганман», дейдиган бўлса, «Қудратни қаердан олдинг?» дейилади. Амал бўлиши учун одамнинг ўзи, иродаси ва қудрати бўлиши лозим. Буларнинг ҳаммаси Аллоҳ таолодандир.

هُلَمَّ عَمَّ كُنْ مَادِحًا لِحُدِّي نَلْ «لِلْأَلْوَسَرِّ لِقَاقُ: لِقَاقُ عُنْ هَلْ لِي ضَرَّ رَءِيْرُهُ بِي بَأْنَعِ
هُنْ هَلْ لِي نَدِّمَعَتِي نَأْلُ إِنَّا لَوَ» لِقَاقُ: هَلْ لِي لُوسَرِّ أَي تَنَّا لَوَ: أُولَاق. «ةَنَجْلُ
مُلسْمُ يَرَاخُ بِلْ هَأَوَر. «ةَمَّ حَرَو لَضْف

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Сизлардан бирор киши ҳеч қачон ўз амали билан жаннатга кира олмас», дедилар.

Одамлар: «Сиз ҳамми, эй Аллоҳнинг Расули?» дейишди. Ул зот: «Мен ҳам. Агар Аллоҳ мени Ўз раҳмати ва фазли ила ўраб олмаса», дедилар».

Бухорий ва Муслим ривоят қилишган.

Манманликнинг сабаблари ҳам кибрнинг сабабларининг айна ўзидир. Уларни аввал кўриб ўтдик.

Мисол тариқасида насаб билан манманлик қилишни олиб кўрайлик. Шарафли насаб эгаси ота-боболарининг шарафи ила нажот топишни хаёл қилади.

Бунинг иложи қуйидагича: Агар у ўз боболарига хилоф қилса ҳам, кейин бориб уларга қўшилишни орзу қилаётган бўлса, хато қилади. У билиб қўйсинки, боболари тоат-ибодат ва ижобий сифатлари ила шарафли бўлганлар, насаблари билан эмас.

Аллоҳ таоло Хужурот сурасида марҳамат қилади:

سُّنَّ۩ اُوْفَرَاعَتِ لَلِئِآبَقَوِ اَبُوْغُشِّ مُمَكِّنَلَعَجَّوِ يَثْنُوْرَكَذ نَّمُّ مُمَكِّنَلَقَلَخِ اِنِّسَانَلِ اِهِيَا اَيُّ
رِيْبَحٌ مِّيْلَعَلَلَّ اِنِّمُمَكِّنَلَقَتَّ اَلَلَدِنَع مُمَكِّنَمَرَكَّا

«Албатта, Аллоҳнинг ҳузурида энг ҳурматлийингиз энг тақводорингиздир»
(13-оят).

«اي: ملسو هيلع للى صي بلى للاق: لاقدهي بآ نع، ةففي دح نب كأم سن نع
موي آئيشه للى ن مكن نع ينع أ ال ينف، أريخه للى لمع ا، للى لوسر رت نب عم طاف
رأزب ل ا هاور.» «ةم اي قل»

Саммак ибн Хузайфадан, у отасидан ривоят қилади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Эй Фотима, Расулуллоҳ қизи! Аллоҳ учун яхши амал қил! Мен қиёмат куни сенга Аллоҳдан бўладиган бирор нарсани қайтара олмайман», дедилар».

Баззор ривоят қилган.

Баъзи кишилар «Шарафли насабга мансуб одам яқинларининг шафоатидан умидвор бўлиши мумкин», дейдилар.

Барча мусулмонлар шафоатдан умидвор бўлишади. Ҳаттоки дўзахга тушган шахс ҳам шафоатдан умид қилади. Аммо гуноҳ кучли бўлса, шафоатнинг кучи етмай қолишини ҳам унутмаслик керак.

Шафоатдан умид қилиб, гуноҳларга ботган одам табибга ишониб, дардга парво қилмаган кимсага ўхшайди. Зотан, табиб баъзи дардларнигина даволаши мумкин, ҳаммасини эмас.

Катта саҳобалар охираат хавфида бўлар эдилар. Уларнинг мартабасига етмай туриб, қандай қилиб бепарво бўлиш мумкин?!

Хато фикрга суяниб манманлик қилиш ҳам жуда ёмон нарса. Аллоҳ таоло Фотир сурасида марҳамат қилади:

ءَاشَرِي نَمَّ يَدَّيْ وَيَءِشِي نَمَّ لُضْيِ ۝ لَلَّاءِ نِإِ فِ اَنَسَحِ ۝ هَآرَفِ ۝ لَمَّعُ ۝ ؤُسُ ۝ هَلَّ نَّيُّرِ نَمَّ فَا
نَّوْعُنْ صَيِّ اَمَّ بُمَّ يَلَّعُ ۝ لَلَّاءِ نِإِ تِ اَرَسَحِ ۝ مَّهَيَّ لَعِ كُتُّ سَفَنُ ۝ بَهَدَّتِ اَلْفِ

«Ахир қилган ёмон амали ўзига чиройли кўрсатилиб, уни яхши деб билган киши(дан яхшилик чиқармиди)?!» деган (8-оят).

Бу манманликни даволаш бошқаларидан кўра мушкул. Ўз фикри ила манманлик қиладиган одам бировнинг насиҳатига қулоқ осмайди. Ўзи нажот деб эътиқод қиладиган нарсани қандай ҳам тарк этиши мумкин?!

Бунинг давоси ўз фикрини доимо танқид остига қўйиш ва у билан ғурурга кетмасликка одатланиш орқали бўлади. Ўз фикрига Қуръони Каримдан, Суннатдан ва шартлари тўлиқ бўлган ақлий далиллардан шоҳид келтириш билан бўлади. Бу эса Қуръони Карим ва Суннатни яхши билиш ва уламолар мажлисини лозим тутиш орқали амалга ошади.

Умр бўйи илм билан машғул бўлишни ўзига ихтиёр қилмаган киши мазҳаблар орасидаги тортишувларга ўзини урмаслиги лозим. У уламолар баён қилган маънолар билан кифояланади. Тақвони лозим тутати ва тоатларни кўпайтиради.

Ким мазҳабларга ўзини урса ва қўлидан келмаган илмий баҳсларга кўмилса, ҳалокатга учрайди.

«Руҳий тарбия» китоби асосида тайёрланди